گزارش

پزشکیان در بازدید از سی‌وششمین نمایشگاه کتاب تهران:
مردم باید با آزادی کتاب مدنظر خود را برگزینند

رئیس‌جمهور با اشاره به اینکه کتاب‌ها باید براساس مسائل و نیاز روز جامعه نوشته شوند، گفت: کتاب‌ها حاصل کار و تخصص کارشناسان حوزه‌های مختلف‌اند و مردم باید این حق را داشته باشند که با آزادی، کتاب مدنظر خود را برگزینند. می‌توان از کتاب به‌عنوان ابزاری مؤثر برای ارتقا و بهبود وضعیت فرهنگی و اجتماعی بهره برد. به گزارش ایسنا، مسعود پزشکیان صبح دیروز (جمعه) از سی‌وششمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران در محل مصلای امام خمینی(ره) بازدید کرد. رئیس‌جمهور در این بازدید که با همراهی دکتر سیدعباس صالحی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی انجام شد، با حضور در بخش‌های مختلف نمایشگاه، از تعدادی از غرفه‌ها دیدن کرد و در گفت‌وگو با فعالان حوزه نشر، در جریان دغدغه‌ها و مشکلات صنفی آنان به‌ویژه در زمینه تأمین کاغذ قرار گرفت. پزشکیان ضمن تورق برخی از کتاب‌های تاریخی، دینی، دیوان اشعار، غزلیات، زندگی‌نامه فرماندهان دفاع مقدس، شاهنامه، رمان، آثار حوزه علوم انسانی و کتاب‌های فلسفی، با ابراز خرسندی درباره تنوع محتوایی آثار عرضه‌شده، بر اهمیت به‌روزبودن محتوای کتاب‌ها تأکید کرد. رئیس‌جمهور با اشاره به اینکه کتاب‌ها باید براساس مسائل و نیاز روز جامعه نوشته شوند، تصریح کرد: تنها در این صورت است که می‌توان از کتاب به‌عنوان ابزاری مؤثر برای ارتقا و بهبود وضعیت فرهنگی و اجتماعی بهره برد.

از معاون اول رئیس‌جمهور تا سخنگوی دولت و پدر فناوری اطلاعات ایران از رفع فیلترینگ خبر دادند
ارسال پالس به نت آزاد از کاسپین، تبریز و اصفهان

محمد بندرعباسی: معاون‌اول رئیس‌جمهور و سخنگوی دولت اخیرا در سخنرانی‌هایی جداگانه از تصمیم نظام برای رفع گام‌به‌گام فیلترینگ اینترنت خبر دادند که نویدبخش تحولی مهم در فضای مجازی کشور است؛ اخباری که بعد از نشست سران سه قوه مخابره شد، ولی نه از تهران، بله از تبریز، اصفهان و انزلی. در سوی دیگر اصرار اپراتورها برای افزایش ۷۵درصدی! شاید پاراگراف پایانی و تکمیلی این اخبار باشد.

فیلترینگ باید با تدبیر و به‌صورت مرحله‌ای برداشته شود

محمدرضا عارف در نشست هم‌اندیشی منتخبان استان آذربایجان شرقی و در شهر تبریز تأکید کرد که نظام تصمیم‌گیری کشور به این نتیجه رسیده که فیلترینگ باید با تدبیر و به‌صورت مرحله‌ای برداشته شود تا این تصمیم پایدار و برگشت‌ناپذیر باشد. وی افزود که در زمینه رفع فیلترینگ، نظام تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری کشور به این نتیجه یعنی رفع فیلترینگ رسیده است و به دنبال آن بودیم که با تدبیر انجام شود که البته معتقد به تسلط و اشراف اطلاعاتی برای امنیت ملی هستیم، اما رفع فیلتر خواسته‌ای بود که دکتر پزشکیان در مبارزات انتخاباتی به مردم قول دادند و امروز به‌صورت گام‌به‌گام در حال اجراشدن است و می‌خواهیم به‌گونه‌ای عمل شود که تصمیمات اتخاذشده بار دیگر به وضعیت سابق خود بازنگردد.

ان‌شاءالله شاهد رفع برخی از محدودیت‌ها خواهیم بود

همچنین سخنگوی دولت در انزلی اعلام کرد که با همکاری مسئولان، رفع برخی محدودیت‌ها در فضای مجازی به‌زودی محقق خواهد شد. فاطمه مهاجرانی در بندر کاسپین طی نشست با اصحاب رسانه گفت: نکته‌ای را که معاون‌اول اخیرا ذکر کردند که تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران به این نتیجه رسیدند که مسدودسازی یا همان فیلترینگ باید برداشته بشود، ما را به این سمت سوق می‌دهد که ان‌شاءالله با توجه به همکاری خوبی که وجود دارد، شاهد رفع برخی از محدودیت‌ها خواهیم بود.

جزئیات و روند رفع فیلترینگ در ایران

براساس مصوبه ۳۲بندی شورای عالی فضای مجازی، برنامه‌ای شامل ۱۰ سیاست و ۳۰ گام اجرائی برای رفع فیلترینگ تدوین شده است که اجرای کامل آن حدود ۱۴ ماه طول خواهد کشید. شرط اصلی رفع فیلتر برای هر پلتفرم، پذیرش این ۱۰ سیاست از سوی آنهاست. تاکنون واتس‌اپ و گوگل‌پلی رفع فیلتر شده‌اند، اما پلتفرم‌های پرکاربردی مانند یوتیوب، تلگرام و ایکس هنوز فیلتر هستند و انتظار می‌رود با اجرای این مصوبه، دسترسی به آنها بدون محدودیت فراهم شود.

هیچ کشوری نمی‌تواند به‌طور کامل بر فضای مجازی حکمرانی کند

محمد سرفراز، عضو شورای عالی فضای مجازی، درباره حکمرانی در فضای مجازی گفته است: دولت باید ابتدا شبکه ملی اطلاعات را کامل و امنیت سایبری را تضمین کند تا بتواند فضای مجازی را بهتر مدیریت کند. او تأکید کرده که هیچ کشوری نمی‌تواند به‌طور کامل بر فضای مجازی حکمرانی کند و باید رویکردهای هوشمندانه و علمی برای مدیریت آن اتخاذ شود.

تأثیرات فیلترینگ و ضرورت رفع آن

فیلترینگ گسترده اینترنت علاوه بر تحمیل هزینه‌های اضافی به کاربران، سرعت اینترنت و کیفیت استفاده از پلتفرم‌ها را کاهش داده است. این محدودیت‌ها باعث شده‌اند بسیاری از کاربران ایرانی برای دسترسی به خدمات و اطلاعات جهانی با مشکلات جدی مواجه شوند.

پدر فناوری اطلاعات ایران: فیلترینگ، راه‌حلی ناکارآمد و محدودکننده

پروفسور علی‌اکبر جلالی، پدر فناوری اطلاعات ایران، در همایش تخصصی آینده اصفهان، فیلترینگ را راه‌حلی ناکارآمد و محدودکننده دانست و تأکید کرد که این سیاست‌ها توسعه علمی، فرهنگی و اقتصادی کشور را مختل می‌کند. او پیشنهاد داد به‌جای فیلترینگ باید به آموزش سواد رسانه‌ای و استفاده از فناوری‌های هوشمند برای پالایش محتوا توجه شود تا هم امنیت فضای مجازی حفظ شود و هم آزادی دسترسی به اطلاعات تضمین شود.

آمار و دیدگاه‌ها درباره فیلترینگ در شهرها و میان مردم

مطالعات و نظرسنجی‌ها نشان می‌دهد درصد درخور توجهی از مردم، به‌ویژه در کلان‌شهرهایی مانند تهران، مخالف فیلترینگ شبکه‌های اجتماعی محبوبی همچون تلگرام و اینستاگرام هستند و این روند را مخل کسب‌وکار در فضای مجازی می‌دانند. به نظر می‌رسد این مخالفت‌ها و درخواست‌ها برای رفع فیلترینگ، در کنار وعده‌های انتخاباتی مسئولان ازجمله دکتر پزشکیان، موجب شده موضوع رفع فیلترینگ به یکی از اولویت‌های دولت تبدیل شود.

چالش‌های اقتصادی و تعرفه اینترنت

در کنار بحث رفع فیلترینگ، اپراتورهای اصلی تلفن همراه کشور یعنی ایرانسل، همراه اول و رایتل اعلام کرده‌اند به دلیل فشارهای اقتصادی و افزایش هزینه‌ها، تعرفه اینترنت همراه را تا ۷۵ درصد افزایش خواهند داد. این تصمیم براساس مصوبات قانونی و در چارچوب مجاز تعرفه‌ها اتخاذ شده و ناشی از افزایش نرخ ارز، تورم و تحریم‌هاست. این افزایش تعرفه‌ها می‌تواند بر دسترسی مردم به اینترنت و استفاده از پلتفرم‌های آنلاین تأثیرگذار باشد و اهمیت رفع فیلترینگ و بهبود زیرساخت‌های اینترنتی را دوچندان می‌کند.

تحقق وعده انتخاباتی رئیس‌جمهور به شرط تدبیر و حفظ امنیت ملی

با توجه به تأکید معاون‌اول رئیس‌جمهور و سخنگوی دولت بر رفع گام‌به‌گام فیلترینگ و مصوبه‌های شورای عالی فضای مجازی، انتظار می‌رود در ماه‌های آینده شاهد تغییرات درخور توجهی در دسترسی به پلتفرم‌های مهم جهانی باشیم. این اقدام می‌تواند به رونق اقتصادی، تسهیل تجارت با جهان، رشد کسب‌وکارهای آنلاین و جذب سرمایه‌گذاری کمک کرده و همچنین دسترسی دانشجویان و پژوهشگران به منابع علمی و آموزشی را آسان‌تر کند. در نهایت، رفع فیلترینگ به‌عنوان یکی از وعده‌های مهم دولت، می‌تواند گامی مؤثر در جهت توسعه پایدار فضای مجازی و فناوری اطلاعات در ایران باشد؛ به شرط آنکه با تدبیر و حفظ امنیت ملی همراه باشد و به‌صورت هوشمندانه و مرحله‌ای اجرا شود. این رویکرد می‌تواند فضای نوآوری و خلاقیت را در جامعه گسترش دهد و ایران را در مسیر پیشرفت علمی و اقتصادی قرار دهد.

پس از تعویق نشست رم، تهران و تروئیکای اروپایی در استانبول دیدار کردند
ایران و اروپا؛ روی خط «گفت‌وگو»

وحیده کریمی: پس از آنکه نشست برنامه‌ریزی‌شده ایران و تروئیکای اروپایی در رم به دلیل تعویق در مذاکرات غیرمستقیم ایران و آمریکا برگزار نشد، دیدار جدید در استانبول را می‌توان گامی مثبت و مهم در مسیر احیای گفت‌وگوهای دیپلماتیک دانست؛ نشستی که نه‌تنها با حضور فعال مدیران سیاسی سه کشور اروپایی برگزار شد، بلکه با میزبانی جمهوری اسلامی ایران در کنسولگری‌اش در خاک ترکیه، پیام روشنی از اراده تهران برای استمرار مسیر دیپلماسی در شرایط پرتنش منطقه‌ای و بین‌المللی ارسال کرد. این رویداد در حالی رقم خورد که هم‌زمان، وزیر خارجه آمریکا نیز برای رایزنی‌هایی درباره ایران و اوکراین با مشاوران امنیت ملی اروپا در استانبول حضور داشت؛ امری که اهمیت مضاعف این محور گفت‌وگویی را برجسته‌تر می‌کند.

بنابراین در شرایطی که فضای سیاسی بین‌الملل تحت تأثیر جنگ اوکراین، تغییر موازنه قدرت در اروپا و بازتعریف نقش آمریکا قرار دارد، نشست اخیر ایران و سه کشور اروپایی در استانبول بار دیگر افق‌های جدیدی از ظرفیت دیپلماسی را برای پرونده هسته‌ای گشوده است. نشستی که به میزبانی ایران و با حضور مدیران سیاسی تروئیکای اروپا (فرانسه، آلمان و بریتانیا) برگزار شد و با محوریت گفت‌وگو درباره روند مذاکرات غیرمستقیم هسته‌ای و لغو تحریم‌ها، بارقه‌هایی از گفت‌وگوی مستمر را زنده کرد.

بازگشت تدریجی اروپا به گفت‌وگو

اگرچه در ماه‌های گذشته تروئیکای اروپا با احتیاط بیشتری در قبال تحولات پرونده هسته‌ای ایران واکنش نشان داده‌اند، اما به نظر می‌رسد روند تازه‌ای در حال شکل‌گیری است. کاظم غریب‌آبادی، معاون بین‌الملل وزیر امور خارجه، با انتشار پیامی در شبکه اجتماعی ایکس اعلام کرد که او به همراه دکتر مجید تخت‌روانچی، معاون سیاسی وزارت خارجه، میزبان این گفت‌وگوها در محل کنسولگری ایران در استانبول بوده‌اند. او گفت «ایران و سه کشور اروپایی مصمم به حفظ و استفاده بهینه از دیپلماسی هستند» و در صورت لزوم این رایزنی‌ها ادامه خواهد یافت. به نظر می‌رسد برخلاف برخی تردیدها، طرفین درباره تداوم مسیر دیپلماتیک همچنان امید و اراده‌ای جدی دارند. اهمیت این دیدار از آن نظر مضاعف می‌شود که هم‌زمان با آن، «مارکو روبیو»، وزیر خارجه آمریکا نیز در استانبول با مشاوران امنیت ملی تروئیکای اروپا در حاشیه نشست صلح اوکراین رایزنی‌هایی داشته است. طبق گزارش رسانه‌های بین‌المللی، محور این گفت‌وگوها نیز شامل پرونده هسته‌ای ایران بوده است. به‌این‌ترتیب، به نظر می‌رسد استانبول بار دیگر به نقطه‌ای راهبردی برای هماهنگی‌های سیاسی درباره برجام و چگونگی مواجهه با چالش‌های امنیتی منطقه‌ای بدل شده است. در همین راستا، مدیرکل سیاسی وزارت امور خارجه انگلیس در پی نشست روز گذشته مدیران سیاسی فرانسه، انگلیس و آلمان(تروئیکای اروپا) با دیپلمات‌های ایرانی در استانبول درباره برنامه هسته‌ای ایران، اعلام کرد که این کشورها از مذاکرات غیرمستقیم تهران-واشنگتن در این زمینه استقبال می‌کنند.

«کریستین ترنر» مدیرکل سیاسی وزارت خارجه انگلیس در پیامی در شبکه اجتماعی ایکس درباره نشست دیروز دیپلمات‌های ایرانی و تروئیکای اروپا (فرانسه، انگلیس و آلمان) در استانبول نوشت: مدیران سیاسی تروئیکای اروپا «امروز» با دیپلمات‌های وزارت امور خارجه ایران در استانبول دیدار کردند. ما تعهدمان نسبت به گفت‌وگو را اعلام کردیم. ترنر افزود: ما از مذاکرات ایران و آمریکا و فوریتی که به آن داده شده استقبال و توافق کردیم که باز هم دیدار کنیم.

پیشینه تعاملات با اروپا؛ امید در دل پیچیدگی‌ها

گفت‌وگوهای ایران و اروپا در ماه‌های گذشته با فرازونشیب‌های بسیاری همراه بوده است. پیش‌ازاین، سه دور مذاکرات میان ایران و تروئیکا در سطوح سیاسی و کارشناسی برگزار شده بود که به دلیل تغییر زمان مذاکرات با آمریکا در عمان، ادامه این روند به تأخیر افتاد. ارزیابی طرفین از این مذاکرات عمدتا «مفید»، «دلگرم‌کننده» و «سازنده» توصیف شده است. از این‌رو پیشرفت در مذاکرات ایران و آمریکا نیازمند جدی‌شدن مذاکرات با اروپا نیز هست؛ زیرا روابط ایران و اروپا مدت‌هاست در پایین‌ترین سطح خود قرار داشته و طرف‌های اروپایی با تأکید بر روایت ادعایی خود از کمک ایران به روسیه در جنگ اوکراین، در مقابل ایران صف‌آرایی کردند و ایران هم از مواضع اروپایی‌ها در جنگ غزه و شعله‌ورشدن جنگ در منطقه و حمایت از اسرائیل گله‌مند بوده است. غریب‌آبادی پیش‌تر نیز از مواضع انتقادی ایران درباره مواضع تروئیکای اروپایی در قبال جنگ غزه سخن گفته بود.

مکانیسم ماشه؛ سایه‌ای بر گفت‌وگوها

با وجود تمایل تهران به تداوم دیپلماسی، تهدید فعال‌شدن مکانیسم ماشه از سوی اروپا همچنان یکی از نقاط نگرانی تهران است؛ مکانیسمی که در صورت فعال‌سازی، می‌تواند منجر به بازگشت خودکار همه تحریم‌های سازمان ملل شود و شرایط را به پیش از برجام بازگرداند. هرچند شرایط ایران با قبل از برجام قابل قیاس نیست و در حقیقت ایران ماه‌هاست اسنپ‌بک کرده و در قبال انجام‌ندادن تعهدات برجامی طرف‌های غربی به پیشرفت در علم هسته‌ای خود پرداخته، اما تهدید مکانیسم ماشه همچنان نگرانی است که تهران تلاش دارد برای حفظ کانال گفت‌وگو با تروئیکا، مانع گسست دیپلماتیک تلقی شود.

چشم‌انداز تازه، مسیر دشوار

نشست استانبول را باید تلاشی در راستای احیای نقش‌آفرینی اروپا در حل‌وفصل دیپلماتیک پرونده هسته‌ای دانست. تروئیکای اروپا در حالی به این گفت‌وگوها بازگشته‌اند که در ماه‌های اخیر بیش‌ازپیش به سمت اولویت‌بندی چالش‌های داخلی و بحران اوکراین سوق یافته‌اند. بااین‌حال، احیای مسیر تعامل با ایران می‌تواند توازن جدیدی میان قدرت‌های جهانی و منطقه‌ای ایجاد کند. در شرایطی که همچنان مذاکرات غیرمستقیم ایران و آمریکا با میانجیگری عمان ادامه دارد، نشست ایران و اروپا در استانبول نشانه‌ای از ظرفیت باقی‌مانده دیپلماسی برای عبور از بحران است. به نظر می‌رسد هرچند اروپا درگیر مسائل پیچیده داخلی و بین‌المللی است، اما هنوز از نقش خود در حل‌وفصل یکی از مهم‌ترین پرونده‌های امنیتی خاورمیانه فاصله نگرفته است. جمهوری اسلامی ایران نیز با حفظ خطوط قرمز خود در عرصه حاکمیت و استقلال، همچنان مسیر گفت‌وگو را باز نگه داشته و نشان داده است که در برابر فشار و تهدید، دیپلماسی را بهترین مسیر برای تأمین منافع ملی می‌داند. نشستی که می‌تواند آغازی دوباره برای تقویت مسیری باشد که در صورت استمرار، به کاهش تنش‌ها و رسیدن به یک توافق پایدار کمک کند. بنابراین نشست اخیر ایران با مدیران سیاسی تروئیکای اروپا در استانبول، هرچند بدون اعلام رسمی دستور کار مشخص و خروجی ملموس برگزار شد، اما از منظر دیپلماتیک واجد چند پیام مهم است: نخست آنکه با وجود نوسانات جدی در روابط تهران و پایتخت‌های اروپایی، مسیر گفت‌وگو همچنان باز نگه داشته شده و طرف‌ها هنوز دیپلماسی را به‌عنوان گزینه ترجیحی در دستور کار دارند. دوم اینکه تلاقی زمانی این گفت‌وگوها با حضور وزیر خارجه آمریکا در استانبول و دیدارهای او با مقامات اروپایی، به تقویت این گمانه دامن می‌زند که اگرچه مذاکرات مستقیم تهران-واشنگتن همچنان در سکوت و ابهام ادامه دارد، اما «نقطه تماس اروپایی» می‌تواند همچنان نقشی واسط در تبادل پیام‌ها ایفا کند. بااین‌حال، تداوم این مسیر به چند عامل بستگی دارد؛ از یک سو، اراده سیاسی در تهران برای عبور از مواضع اعلامی و ورود به مذاکرات محتوایی درباره لغو تحریم‌ها و از سوی دیگر، پرهیز اروپا از اقداماتی مانند فعال‌سازی «مکانیسم ماشه» که می‌تواند اعتماد شکننده باقی‌مانده را از میان ببرد. هرگونه اقدام تقابلی از سوی طرفین ممکن است مسیر شکل‌گرفته در استانبول را به بن‌بست بکشاند.

احیای گام‌به‌گام دیپلماسی، بدون توافق فوری

با توجه به وضعیت فعلی، می‌توان پیش‌بینی کرد که دورهای آتی مذاکرات -چه با تروئیکا و چه به صورت غیرمستقیم با آمریکا- به صورت تدریجی و براساس یک روند «مدیریت تنش» دنبال خواهد شد، نه دستیابی فوری به یک توافق جامع. حفظ آرامش نسبی فضای دیپلماتیک برای هر دو طرف اولویت دارد و استانبول ممکن است آغازی غیررسمی برای فصلی تازه از گفت‌وگوهای مرحله‌ای باشد؛ گفت‌وگوهایی که در صورت تداوم، احتمالا به «توافقات حداقلی و موقت» به جای احیای کامل برجام منجر خواهد شد.

در چهارمین سالگرد درگذشت اکبر ترکان و در همایش «توسعه و تدبیر» مطرح شد
از شایسته‌پروری تا نقد ناترازی عقل در حکمرانی

شرق: بررسی سیر توسعه در ایران معاصر، بدون توجه به نقش تکنوکرات‌ها و مدیران عمل‌گرا، ناقص خواهد بود. در چهارمین سالگرد درگذشت اکبر ترکان، این چهره مؤثر و در عین حال کم‌سروصدای مدیریتی، بار دیگر نقش و جایگاه «مدیران توسعه‌گرا» در سپهر سیاست و اقتصاد ایران به بحث گذاشته شد. همایشی با حضور جمعی از نخبگان، سیاست‌گذاران، استادان و مدیران اجرائی که در آن، فراتر از مرثیه، تحلیلی از یک الگوی مدیریتی در برابر بحران ناترازی مدیریتی امروز ارائه شد. در همایش «توسعه و تدبیر» که به مناسبت چهارمین سالگرد درگذشت مهندس اکبر ترکان برگزار شد، از تمبر یادبود او نیز رونمایی شد. در این مراسم که با حضور چهره‌هایی همچون حجت‌الاسلام ناطق‌نوری، دکتر علی‌اکبر صالحی، مسعود کرباسیان، محمد فاضلی، علی‌نقی مشایخی و جمعی دیگر از چهره‌های سیاسی و علمی برگزار شد، ابعاد مختلف شخصیت، مدیریت و تأثیرات ترکان در عرصه توسعه مورد بررسی قرار گرفت. حجت‌الاسلام ناطق‌نوری در سخنانی با اشاره به علاقه شخصی‌اش به مهندس ترکان گفت: «مدت‌هاست سخنرانی نمی‌کنم، اما آن‌قدر مرحوم ترکان را دوست داشتم که دعوت برای شرکت در این مراسم را پذیرفتم و جفا دانستم اگر چند جمله‌ای درباره او نگویم». او با یادآوری بخشی از خاطراتش از دوران همکاری با ترکان در جهاد سازندگی افزود: «ترکان عاشقانه کار می‌کرد. مدیری باهوش، پرکار، توسعه‌گرا، شجاع، آزاده و شایسته بود. مدیریت در خون او بود. در گرمای تابستان هرمزگان، بدون آنکه خم به ابرو بیاورد یا توقعی داشته باشد، با کارگران کار می‌کرد؛ از طریق چاسک با لودر مسیر برداشت و برای مردم مرکز بشاگرد که تا آن زمان حتی ماشین هم ندیده بودند، جاده کشید». ناطق‌نوری با تأکید بر ویژگی‌های اخلاقی و حرفه‌ای ترکان گفت: «او معطل کسی نمی‌ماند. مدیری تصمیم‌گیر و شجاع بود و این شجاعت، ریشه در سلامت نفسش داشت. وقتی مدیری سالم باشد، نمی‌ترسد؛ کارش را می‌کند، حتی اگر متهم شود».

ناترازی عقل را جدی بگیریم

در بخش دیگر مراسم، دکتر علی‌اکبر صالحی، رئیس بنیاد ایران‌شناسی و وزیر پیشین امور خارجه، با توصیف ترکان به‌عنوان «مردی از تبار عقلانیت در میدان عمل» گفت: «شریف‌ترین مخلوق خدا عقل است و اگر عقل به‌درستی به کار گرفته شود، هیچ مشکلی باقی نمی‌ماند. متأسفانه امروز با ناترازی‌های مختلفی مواجهیم و در این میان، باید ناترازی عقل را نیز جدی بگیریم». او با اشاره به همکاری‌های ترکان در دانشگاه شریف افزود: «ترکان انسانی کلان‌نگر در مدیریت بود و خود را در روزمرگی غرق نمی‌کرد. حتی وقتی با دشواری از پله‌های هیئت دولت بالا می‌آمد و شکایتی نداشت. او خواهان قدرت و نام‌ونشان نبود؛ دغدغه‌اش اعتلای ایران و مردم بود. دانشگاه را موتور محرک آینده می‌دانست و صنعت را میدان بروز علم». صالحی سپس به تحلیل ریشه‌های انقلاب اسلامی پرداخت و گفت: «این انقلاب در خلأ رخ نداد؛ از مشروطه، نهضت ملی نفت و قیام ۱۵ خرداد تا انقلاب ۵۷، دوران برانگیختگی مردم ایران بود. اما مشکل اینجا بود که پس از پیروزی انقلاب، ما نقشه راه مشخصی نداشتیم. این باعث شد که با گذر زمان و در مسیر بالندگی، اشتباهاتی صورت گیرد. اما این اشتباهات عمدی نبود، بلکه نتیجه احساسات و شرایط خاص آن دوران بود». وی با تأکید بر اهمیت صبر تاریخی گفت: «۴۵ سال در برابر یک تاریخ سه‌هزارساله، تنها یک پاراگراف است. ما در دوران بالندگی انقلاب هستیم. ممکن است اشتباه کرده باشیم، اما جهت ما درست بوده؛ هدف، پیشرفت کشور و بهبود معیشت مردم بوده است». در بخش دیگری از مراسم، پنلی با حضور علی‌نقی مشایخی، علی‌اکبر صالحی، مسعود کرباسیان، محمد معزالدین و محمد فاضلی برگزار شد. حاضران ضمن توصیف ویژگی‌های شخصیتی و مدیریتی ترکان، خاطراتی از او بیان کردند. محمد فاضلی، جامعه‌شناس، در این پنل با اشاره به مفهوم تکنوکراسی در اقتصاد سیاسی، به نقش تکنوکرات‌ها در توسعه ایران دهه ۱۳۴۰ و نیز کره جنوبی پرداخت و از مهندس ترکان به‌عنوان مصداقی از آن نسل یاد کرد.

دریا وفایی: در شرایطی که کشور با چالش‌های متعدد در عرصه مدیریت اجرائی مواجه است، بازخوانی تجربه و نگاه نسلی از مدیران تکنوکرات، که میان دانش، تجربه و عمل توازن برقرار می‌کردند، ضرورتی مضاعف یافته است. چهارمین سالگرد درگذشت اکبر ترکان فرصتی شد تا از خلال روایت خواهر او، فرزانه ترکان، نگاهی انتقادی به وضعیت امروز مدیریت در کشور انداخته شود؛ نگاهی که از جنس دلسوزی است، نه سیاست‌زدگی، و متکی بر تجربه زیسته است، نه مصلحت‌اندیشی‌های متداول. پنجشنبه، مراسم چهارمین سالگرد درگذشت مهندس اکبر ترکان، وزیر پیشین راه و ترابری، با حضور جمعی از چهره‌های سیاسی و اجرائی دولت‌های یازدهم و دوازدهم در کتابخانه ملی برگزار شد. فرزانه ترکان، خواهر این مدیر فقید، در حاشیه این مراسم طی گفت‌وگویی اختصاصی با ما گفت: «غم از دست دادن برادرم بسیار جانکاه است؛ اما در سال‌های پس از فوت ایشان، بارها با خود گفته‌ام: خدا را شکر می‌کنم که اکبر این روز و روزگار سرزمین‌مان را ندید». او در توضیح این جمله افزود: «یکی از آن لحظات، صحنه‌ای بود که چند روز پیش رئیس‌جمهور وقت آمریکا در عربستان، کشور ما را به تمسخر گرفت و البته واقعیت‌هایی را هم بیان کرد؛ واقعیت‌هایی تلخ از نداشته‌ها و عقب‌ماندگی‌های‌مان. خوشحالم که اکبر شاهد چنین روزهایی نبود». خواهر وزیر پیشین راه و ترابری با اشاره به ویژگی‌های شخصیتی برادرش گفت: «اکبر نه شخصیتی

خواهر اکبر ترکان، وزیر پیشین راه و ترابری، در گفت‌وگو با «شرق»:
کشور دچار آفت «مدیریت جناحی» شده است

صرفا سیاسی بود و نه ایدئولوژیک. او ذاتا مدیر بود، به معنای واقعی کلمه. این ویژگی در ژن و ذاتش بود و از دوران کودکی نیز نمود داشت، با وجود این، هیچ‌گاه خودش را بی‌نیاز از یادگیری نمی‌دانست». او ادامه داد: «وقتی اکبر به‌عنوان وزیر دفاع منصوب شد، نخستین اقدامی که انجام داد، مطالعه خاطرات و برنامه‌های تیمسار طوفانیان در دوران پهلوی بود. او گذشته را نادیده نگرفت، بلکه از آن آموخت و برای آینده بر مبنای آن برنامه‌ریزی کرد. همواره در حال یادگیری بود، به حرف دیگران گوش می‌داد، یادداشت‌برداری می‌کرد و تجربه می‌آموخت». فرزانه ترکان همچنین به یکی از توصیه‌های ماندگار برادرش اشاره کرد و گفت: «یک بار به من گفت: اگر روزی به تو پیشنهادی دادند -مثلا شهرداری- ولی تو در سطح مدیریتی بخشدار بودی، اگر آن مسئولیت را قبول کردی، مطمئن باش به کشور خیانت کرده‌ای. متأسفانه امروز داستان همین است. برخی مدیران کشور توان انجام وظایف‌شان را ندارند، اما همچنان اصرار دارند در جایگاه بمانند». او افزود: «اگر اجازه داده شود که افراد لایق و توانمند بر مسند بنشینند، بسیاری از مشکلات کشور حل خواهد شد. اما متأسفانه با افرادی مواجهیم که به هر شکل ممکن می‌خواهند پست و سمتی را بگیرند، درحالی‌که نه توانش را دارند و نه لیاقتش را». خواهر مهندس ترکان با اشاره به معضل مزمن ساختار اداری کشور تصریح کرد: «سال‌هاست که کشور دچار آفتی به نام «مدیریت جناحی» شده و این یک رویه بسیار غلط است. وقتی جناحی سیاسی کنار می‌رود و جناحی دیگر می‌آید، طبیعی است که در سطوح عالی مدیریت سیاسی تغییراتی ایجاد شود، اما اینکه از بالا تا پایین، مدیران و کارشناسان لایق تغییر کنند و روند توسعه کشور قطع شود، اشتباهی فاجعه‌بار است». او خاطرنشان کرد: «این رویه هم در اصلاح‌طلبان بوده و هم در اصولگرایان، و همچنان ادامه دارد. متأسفانه کار به جایی رسیده که رئیس‌جمهور کشوری مانند آمریکا در یک مراسم بین‌المللی، ایران را با کشورهایی مانند عربستان مقایسه و تحقیر کند». او در ادامه اظهار کرد: «ایران بیش از آنکه با ناترازی انرژی یا منابع مواجه باشد، دچار ناترازی مدیریتی است. ریشه بسیاری از مشکلات کشور در همین ناترازی نهفته است؛ اینکه مدیران سر جای خود نیستند، نه تخصص دارند و نه اهلیت». ترکان در پایان با یادآوری نقش مدیران باسابقه گفت: «مدیرانی مانند مهندس ترکان، کاظم اردبیلی و بیژن زنگنه، ارزش‌شان از ده‌ها چاه نفت برای این کشور بیشتر بوده و هست، اما متأسفانه دوران مدیریتی‌شان به پایان می‌رسد و هیچ‌کس از تجربه‌های آنها استفاده نمی‌کند، کسی نمی‌رود از آنها بیاموزد. این خسران بزرگی برای آینده ایران است».

گزارش

روایتی از سخت‌ترین و ناگوارترین روزهای حیات کاری ظریف

بار دیگر کشمکش‌های برجامی هم‌زمان با برگزاری دور جدید مذاکرات هسته‌ای ایران و آمریکا در سطح رسانه‌ها و افکار عمومی جدی‌تر از گذشته مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. در این راستا به‌تازگی بخش‌هایی از گفت‌وگوی دکتر صالحی، رئیس اسبق سازمان انرژی اتمی، درباره برجام و توافق مونیخ! بازنشر می‌شود. رئیس اسبق سازمان انرژی اتمی در این گفت‌وگو بیان کرده است «تشخیص آقای روحانی این بود که من در کمیته مذاکرات برجام نباشم. پس از یک‌سال‌و دو ماه که به بن‌بست رسیدند، من را به کمیته دعوت کردند. این دعوت به این دلیل بود که آقای ظریف و جان کری در مونیخ توافقی کرده بودند که رهبری آن را قبول نداشتند. در این زمینه آقای ظریف قصد داشتند استعفا بدهند و در نهایت بحث فنی مذاکرات، بین من و وزیر انرژی آمریکا انجام شد». توافق مونیخ مانند توافق ژنو، لوزان یا وین درباره برجام معروف نیست اما ظاهرا برخی گفت‌وگوها برای فهم مشترک در حوزه‌های فنی هسته‌ای به‌ویژه نحوه چیدمان سانتریفیوژها در خلال گفت‌وگوهای مونیخ در سال ۱۳۹۳ انجام شده بود که برخی از آن تلقی به «توافق مونیخ» کرده‌اند. با این حال مروری بر بخش‌هایی از جلد چهارم کتاب «راز سر به مهر» نشان می‌دهد که این روایت جدید از روند توافق مونیخ و ناراحتی ظریف، دقیق و کامل نیست.

در بخشی از کتاب راز سر به مهر (جلد ۴) با عنوان «مشکل بر سر تغییر چیدمان سانتریفیوژها» به ماجرای توافق مونیخ پرداخته شده است. تورقی در این بخش از کتاب نشان می‌دهد که تغییر چیدمان سانتریفیوژها برای نخستین بار -در فاصله دو جلسه ۱۲ بهمنِ کمیته هسته‌ای تا ۱۹ بهمن ۱۳۹۳- سوءتفاهمی در پرونده هسته‌ای ایجاد کرده بوده است. سؤال این شده بود که «چرا هیئت مذاکره‌کننده جمهوری اسلامی ایران، برخلاف نظرات تخصصی سازمان انرژی اتمی، با تغییر چیدمان مطابق الگوی طرف آمریکایی موافقت کرده است». این سوءتفاهم‌ها باعث می‌شود که دکتر ظریف و کارگروه مذاکراتی در اوج مذاکرات در مونیخ به‌سرعت به تهران بازگردند و در این فضا که فشار سنگین «۱+۵» اوج گرفته بود؛ دامنه‌ای وسیع از ابهامات و شایعات رواج یافت. در این راستا دستور اصلی جلسه ارکان عالی نظام در تاریخ ۱۳۹۳/۱۱/۲۰، بررسی در باب صحت و سقم موافقت با الگوی روش چیدمان پیشنهادی هیئت آمریکایی برگزار می‌شود. در این جلسه اظهارات دکتر ظریف مبنی بر هماهنگی با دکتر صالحی و حضور کارشناسان ارشد اعزامی در مذاکرات و پیش‌بردن مباحث فنی از ناحیه آنان در این زمینه، تأثیری بر فرونشاندن شک و بدبینی در خاطر تصمیم‌گیران نداشت. مقام معظم رهبری با توجه به اطلاعات مندرج در نامه ریاست سازمان انرژی اتمی، به صورت مستقیم خواهان پاسخ‌گویی دکتر ظریف شدند. توضیحات ظریف در آن جلسه به نتیجه قطعی منجر نشد، ولی در نهایت مجموعه بررسی‌هایی که پس از آن جلسه از سوی مقامات ذی‌ربط انجام شد، ثابت کرد که ادعای دکتر ظریف درست بوده و او بر مبنای نظر سازمان در مونیخ مذاکره کرده است. با وجود پایان خوش‌یُمن این داستانِ تلخ، ظریف سخت‌ترین و ناگوارترین روزهای حیات کاری خود در همه سال‌های پس از انقلاب اسلامی را به وقایع دو جلسه ارکان عالی نظام در ۲۰ و ۲۵ بهمن ۱۳۹۳ منحصر دانسته است. او معتقد است هیچ‌گاه توقع چنان برخوردی را از سوی برخی مسئولان با کارگزاری صادق و شناخته‌شده که تجربه نشان داده در همه آزمون‌های گذشته اصل شرافت و پایبندی به کشور و ملتش را احراز کرده است، نداشته است. درواقع نقطه عطف نشست ارکان عالی نظام در ۲۰ و ۲۵ بهمن ۱۳۹۳ که به پیوستن دکتر صالحی به کمیته هسته‌ای در ۱۳۹۳/۱۱/۲۶ و سپس هیئت مذاکره‌کننده جمهوری اسلامی ایران منجر شد؛ بی‌شک یکی از مهم‌ترین مقاطع در تاریخ مذاکرات هسته‌ای است. در کتاب راز سر به مهر تأکید شده است که تاریخ نشان خواهد داد که اصرار دکتر ظریف بر ورود مستقیم دکتر صالحی به مذاکرات یکی از مهم‌ترین تصمیم‌هایی بود که با موافقت مقامات عالی کشور جامه عمل پوشید و گره از کار مذاکرات هسته‌ای باز کرد.